

TÜRKİYE'DE ROMANLAR ÜZERİNE YAZILMIŞ LİSANSÜSTÜ TEZLERİN İNCELENMESİ

The Examination of Postgraduate Thesis on Romani People in Turkey

Betül GÖK*
Erdem DİRİMEŞE*

ÖZ

Dezavantajlı gruplardan biri olan Romanlar hakkında bilimsel çalışmalara olan ihtiyaç giderek artmaktadır. Gerek tarihleri ve kültürleri gerekse toplumda yaşadıkları problemler nedeniyle dikkat çeken Romanlar, araştırmalara konu olmaya devam etmektedir. Romanlar hakkında yapılan çalışmaların yetersiz olması, araştırmalarda kaynaklara erişim konusunda problem oluşturmaktadır. Var olan çalışmaların ve kaynakların yetersizliği bu çalışmanın temel problemi. Araştırmanın amacı, Türkiye'de Romanlar üzerine yazılmış lisansüstü tezleri incelemek, bu alandaki tezleri derlemek ve yapılacak çalışmalarda kaynaklara erişimi kolaylaştırmaktır. Bu amaçla önceden belirlenen anahtar kelimelerle YÖK Ulusal Tez Merkezinde yapılan tarama sonucunda 49 lisansüstü teze ulaşılmıştır. Belirlenen alt amaçlar doğrultusunda ulaşılan tezler, oluşturulan tez inceleme formuna göre gruplandırılarak incelenmiştir. Ulusal Tez Merkezinde Romanlarla ilgili ulaşılan en eski tez 2003 yılına ait olduğundan çalışma, 2003-2022 yılı Ekim ayı aralığı ile sınırlandırılmıştır. Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden doküman analizi tekniği kullanılmış ve verilerin çözümlenmesinde ulaşılan tez sayısı 100'den az olduğu için frekanstan yararlanılmıştır. Yapılan çalışmaların çoğunlukla Roman nüfusunun fazla olduğu illerde yapıldığı ve yazılan tezlerin en fazla sosyoloji, tarih, müzik, İslam bilimleri anabilim dallarında yürütüldüğü sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Romanlar, Roman gruplar, lisansüstü tezler, alanyazın, sosyoloji.

ABSTRACT

The demand for scientific studies on the Romani people who are one of the disadvantaged groups has been increasing gradually. The Romani people drawn atten-

* Yüksek Lisans Öğrencisi, Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Disiplinlerarası Kültürel Çalışmalar Anabilim Dalı, Zonguldak/Türkiye. E-posta: gokbetulgok@gmail.com. ORCID:0004-0002-9884-9808.

* Dr. Öğr. Üyesi. Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Sosyoloji Bölümü, Zonguldak/Türkiye. E-posta: erdemdirimese@beun.edu.tr. ORCID:0000-0002-1873-6425.

tion due to their history and culture and the problems they experience in society have continued to be the subject of research. The inadequacy of studies on Roma creates a problem in terms of accessing to researches in research. The inadequacy of existing studies and resources is the main problem of this study. The aim of the research is to examine the postgraduate theses on Romani people in Turkey, to compile the theses in this field and to facilitate access to the sources in the studies to be done. For this purpose, 49 postgraduate theses were reached as a result of the search made in Council of Higher Education, National Thesis Center with predetermined keywords. The theses reached in line with the determined sub-purposes were examined by grouping according to the Thesis Review Form. Since the oldest thesis about the Romani people in National Thesis Center belongs to the years of 2003, the study was limited to the period of 2003-2022 October. In the research, document analysis technique which is one of the quantitative research methods, was used and benefitted from frequency as the number of theses reached in analysis of the data is less than 100. It was concluded that the studies were mostly carried out in the provinces with a high Romani population and that the theses written were mostly carried out in the departments of sociology, history, music, and Islamic sciences.

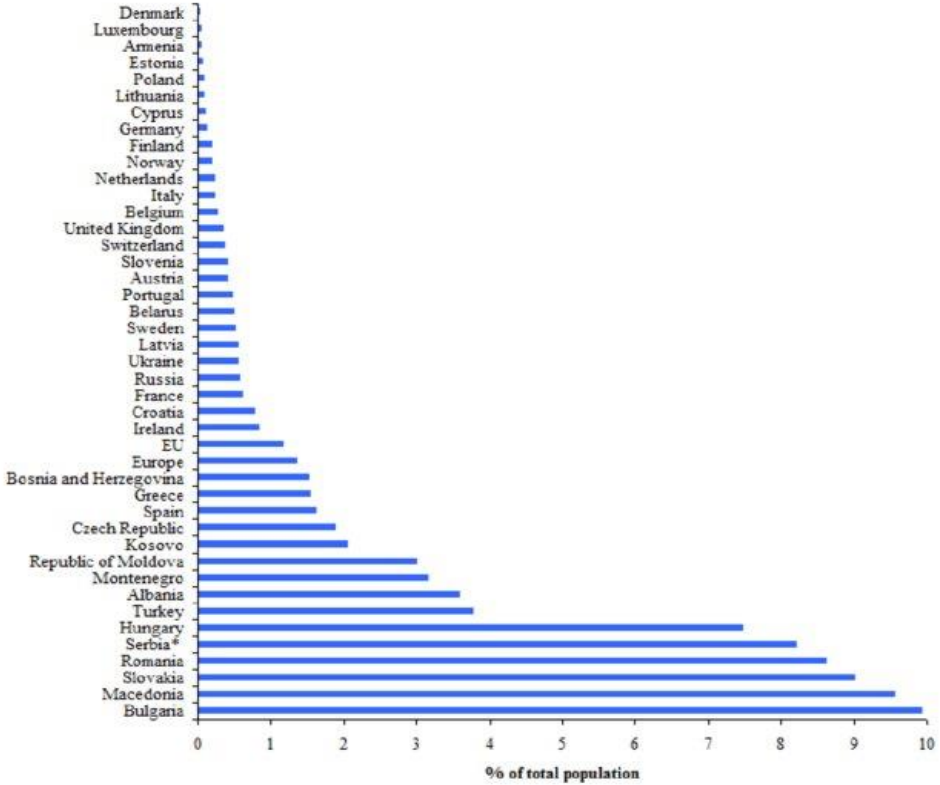
Keywords: Romani, groups of Romani, postgraduate thesis, literature, sociology.

Giriş

Genel olarak varlıkları toplum içinde görmezden gelinen Romanların tarihi ve kültürü hakkında araştırma yürütmek oldukça zordur. Böylesine dağınık bir grubun araştırılmasında kaynak eserlere olan ihtiyaç daha fazladır. Romanlar hakkında yapılan çalışmalara ulaşmak özellikle de güvenilir kaynaklara ulaşmak bir başka problemi teşkil etmektedir.

Romanlar hakkındaki araştırmalarda yaşanan ilk problem onların tarihidir. Romanların tarihleriyle ilgili ulaşılan kaynaklardan hareketle, 9. yüzyıldan sonra Kuzey Hindistan'dan göç ettikleri belirtilen Romanlar, iki kol üzerinden Avrupa'ya geçiş sağlamışlardır. Romanların bir kolu Bizans döneminde önce İstanbul'a geçmiş ve oradan da Bulgaristan, Romanya, Yunanistan, Yugoslavya ve Macaristan olmak üzere Avrupa ülkelerine ulaşmışlardır. Avrupa ülkelerine geçişlerinin ikinci kolu ise Güneydoğu Anadolu, Suriye ve Filistin'i geçerek Mısır üzerinden İspanya'ya ulaşmışlardır. Romanların toplamda 50 ülkede yaşamlarını sürdürdükleri bilinmekle birlikte dünya üzerinde toplam nüfuslarının 12 milyonun üzerinde olduğu tahmin edilmektedir (Kolukırık, 2008: 146). Avrupa Konseyi'nin (2012) yapmış olduğu araştırmaya göre Avrupa'daki Roman nüfusunun yoğun olduğu yerler sırasıyla Bulgaristan, Makedonya, Slovakya, Romanya, Sırbistan, Macaristan, Türkiye, Arnavutluk, Karadağ, Moldova Cumhuriyeti, Kosova, Çek Cumhuri-

yeti, İspanya, Yunanistan olarak bilinmektedir (Ciaian & Kancs, 2016). Romanların tarihlerinin ve yaşadıkları yerlerin kesin olarak bilinmediği ve Romanların tarihlerinin hala araştırılan bir konu olduğu görülmektedir. Bu alandaki kaynakların ve araştırmaların yetersiz olması ve kesin bir bilgiye ulaşamaması Romanlarla ilgili yapılan kültürel, etnik, kimlik vb. diğer çalışmaların da içerik ve yapısını etkilemektedir.

Şekil 1. Avrupa'daki Roman nüfusu (toplam nüfus içindeki yüzdesi) (Ciaian & Kancs, 2016).

Romanların tarihlerinin yanında onların etnik kökenleri ve farklı isimlerle adlandırılmaları da çalışmalarda ele alınan konulardan biridir. Göç yoluyla birçok ülkede yaşamış olan Romanlar buldukları ülkelerde Roma, Sinti, Gypsy, Manouch, Kale, Romanichals, Kalderaş, Lovari, Cigani, Tsigane, Zingari, Zigeuner gibi isimlerle adlandırılmaktadır (Özateşler, 2013: 12). Türkiye'de ise "çingene", "çingane" veya "çingen" olarak adlandırılan Romanlar, ülkenin farklı bölgelerinde "Abdal", "Dom/Lom/Rom", "Arabacı", "Elekçi", "Kıpti", "Poşa/Boşa/Paşâ", "Esmer vatandaş" gibi isimlerle anılmaktadır

(Yıldız, 2007: 61-62). “Rom” olarak adlandırılan Romanlar Türkiye’ye Lozan antlaşmasıyla gelen ve genellikle Ege, Trakya ve Karadeniz bölgelerine yerleşmiş olanlardır. Mesleki niteliklerine göre bu bölgelere yerleştirilen Romanlar, Tekirdağ, İstanbul, Kocaeli, Çanakkale, Kırklareli, Balıkesir, Bursa, İzmir, Manisa, Aydın, Zonguldak, Bartın ve Samsun’da yaşamaktadırlar. “Dom” olarak adlandırılanların Diyarbakır, Mardin, Urfa, Gaziantep, Hatay ve Mersin’de yaşamlarını sürdürdükleri bilinirken, “Lom” ya da “Poşa” olarak adlandırılanların da Erzincan, Erzurum, Hopa, Arhavi ve Artvin’de yaşamlarına devam ettikleri tespit edilmiştir (Kolukırık, 2008: 149-152). Yıldız ve Kolukırık’ın çalışmaları Romanların yaşadıkları bölgelerde ve illerde yaptıkları mesleklere göre aldıkları isimler hakkında bilgi verirken, Romanlar hakkında derinlemesine yapılmış çalışmaların sayıca az olduğu alanyazın taraması sonucu görülmüştür. Ayrıca Romanların kültürleri, nüfusları, genel toplum içindeki konumları vb. konularda yeterli çalışmanın olmaması da araştırmaların nitelik ve nicelik bakımından artması gerektiğini göstermektedir.

Yapılan alanyazın taramasında Romanların dışlanmaları hakkında yapılan çalışmalar da yer almaktadır. Romanlar, farklı yaşam tarzları, tarihleri, kültürleri, dinleri ve dilleri nedeniyle bazen buldukları toplumlarda marjinal bir grup olarak kabul edilmekte ve yaşam tarzlarıyla dikkat çekmektedirler. Bunun yanı sıra renkli bir kültüre sahip olan Romanlar, eğlenceli, büyüleyici ve çekici olarak nitelendirilmekle birlikte bazen hor görülmekte, ön yargılara maruz kalmakta ve olumsuz özellikler atfedilerek dışlanabilmektedirler (Fırat, 2016: 1). Romanlar dezavantajlı kabul edilen gruplardan biri olmaları sebebiyle de birtakım problemlerle karşı karşıya kalmaktadırlar. Dışlanma, ayrımcılık, damgalanma ve ötekileştirme, karşılaştıkları temel problemler arasında yer almaktadır. Bu problemlerin Romanların yaşamlarını zorlaştırdığı, toplumda bazı anlaşmazlıkların ortaya çıkmasına neden olduğu ve Romanların topluma entegre olmalarını zorlaştırdığı düşünülmektedir.

Toplumsal sorunlarla mücadele kapsamında AB ülkelerinde de Romanlara yönelik çeşitli araştırma ve projeler yapılmaktadır. AB ülkelerinde ve üyelik sürecindeki ülkelerde Romanlara yönelik bu projelerin temel amacı politikalar geliştirilmesi ve dezavantajlılıkla mücadele olduğu bilinmektedir. ROMACTED Faz I-II, Avrupa Birliği/Avrupa Konseyi tarafından Roman nüfusunun yerel topluluklar ile entegrasyonunu iyileştirmeyi amaçlayan bir iş birliği programı olarak sürdürülen ve sürdürülmesi devam eden bir programdır (URL-1). Ülkemizde ise hem AB hem de hükümet politikaları kapsamında “Roman Vatandaşlara Yönelik Strateji Belgesi” oluşturulmuştur. Bu

strateji belgesine göre oluşturulan eylem planları, 2016-2018 yılları arasında birinci eylem planı ve 2019-2021 yılları arasında ikinci eylem planı olmak üzere altı yıllık dönemi kapsamaktadır. Eğitim, istihdam, barınma, sağlık ve sosyal hizmetler alanlarını temel alan bu plan kapsamında Romanların bu alanlarda yaşadıkları problemlere yönelik birtakım çalışmalar yapılmıştır (Roman Vatandaşlara Yönelik Strateji Belgesi II. Aşama Eylem Planı). Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından 2022’de “Roman Vatandaşlara Yönelik Yeni Strateji ve Eylem Planı (2022-2030)” nın hedeflerinin belirlendiği açıklanmıştır (URL-2).

Toplumsal problemlerin çözümünde, politikaların geliştirilmesi ve uygulanmasında problemlerin doğru tespit edilmesi temel öneme sahiptir. Bu bağlamda öncelikle Romanların sosyo-kültürel niteliklerinin belirlenmesi, farklı disiplinler açısından ele alınması, disiplinlerarası çalışmaların planlanması ve akademik çalışmaların artması gerektiği anlaşılmaktadır. Romanlar hakkında araştırma planlarken mevcut çalışmaların niteliği ve sayıları, kaynaklara ve doğru bilgiye ulaşım önem arz etmektedir.

Romanların yaşadıkları problemleri doğru tespit edebilmek ve çözüm önerisi geliştirebilmek amacıyla bazı illerde Roman dernek ve merkezleri kurulmuştur. Bu dernek ve merkezlerden bazılarının sosyal alanda eşit şartlarda yaşamak, toplumdan dışlanma problemlerine çözüm getirmek ve bu dışlanmayı aza indirmeyi sağlamak gibi amaçlar doğrultusunda Romanlar tarafından kurulduğu bilinmektedir. Bu doğrultuda kurulan ilk dernek 2004 yılında “Edirne Çingene Kültürünü Araştırma, Geliştirme, Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği (EDÇİNKAY)” adıyla kurulmuştur. Bu dernek daha sonra ismini değiştirerek 2006 yılında “Edirne Roman Kültürünü Araştırma, Geliştirme, Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği (EDROM)” adıyla faaliyetlerini sürdürmeye devam etmiştir (Akgül, 2010: 215-216). 2007 yılında yapılan bir habere göre Roman derneklerinin sayısının artış göstermesi dikkat çekici olmuştur. Romanların sayısının ülke genelinde giderek artması ve doğru orantılı olarak Roman derneklerinin de sayısının artması “Son yıllarda artan Roman dernekleri sayısı dikkat çekiyor. Yaklaşık 70 bin romanın bulunduğu Edirne il genelinde neredeyse her 2 bin romana bir dernek düşüyor. Türkiye’de bu rakam 500’e yaklaştı. 4 milyon roman nüfusunun yaşadığı Türkiye’de roman derneği sayısı da 500’e dayandı.” gibi ifadelerle haberlere yansımıştır (URL-3). Bunun yanında romanlar tarafından Roman Kültür ve Tarih Araştırma Merkezi (İzmir), Roman Kültürü Araştırma Kütüphanesi (İzmir), Roman Hakları ve Araştırma Merkezi (Mersin) gibi araştırma merkezlerinin kurulduğu da görülmektedir. Ancak yapılan çalışmalarda kaynakların yeter-

sizliği ve kaynaklara ulaşımında yaşanan problemler olduğu düşünülmektedir. Bunun sebepleri arasında öncelikle okuma yazma oranı düşük olan Romanların kaynaklara erişim konusunda yönlendirilmeye ve desteklenmeye ihtiyaçları olması yer almaktadır.

Akgül'ün çalışmasında (2010) 2006-2009 yılları arasında beş farklı Roman Dernekleri Federasyonu kurulduğu görülmektedir. Bunlar; Türkiye'de ilk olan ve Şubat 2006 yılında kurulmuş olan Roman Dernekleri Federasyonu (ROMDEF), ikinci olan ve Mayıs 2006'da kurulmuş olan Anadolu Roman Dernekleri Federasyonu, Akdeniz Roman Dernekleri Federasyonu (AKROMFED), Ege Roman Dernekleri Federasyonu ve son olarak 2009 yılında kurulan Trakya Roman Dernekleri Federasyonudur (Akgül, 2010: 217). Yine yapılan araştırmalar sonucunda, sonraki yıllarda Marmara Bölgesi Roman Dernekleri Federasyonu, Çanakkale Truva Roman Dernekleri Federasyonu, Samsun Uluslararası Roman Dernekleri Federasyonu, Aydın Roman Dernekleri Federasyonu gibi daha birçok federasyonun kurulduğu da bilinmektedir (URL-4). Dernek ve federasyonların yanında Türkiye Romanlar Konfederasyonu kurulmuştur (URL-5).

Romanların tarihini ve kültürünü araştırmak, sosyal entegrasyonu için geliştirilecek politikalara destek olmaya çalışmak, bilimsel araştırmalar, uygulamalar ve projeler geliştirmek, Türkiye'de bu alanda akademik hizmetler vermek amaçlarıyla bazı üniversitelerde enstitü ve araştırma merkezleri kurulmuştur. Bu amaçlara yönelik kurulan Türkiye'de ilk ve tek enstitü 23 Mart 2014 tarihinde Bakanlar Kurulu kararıyla Trakya Üniversitesi tarafından kurulan Roman Dili ve Kültürü Araştırma Enstitüsüdür (URL-6). Bunun yanında Türkiye'de kurulan ilk "Roman Uygulama ve Araştırma Merkezi" Nisan/2011'de 27896 sayılı Resmî Gazete'de yer alan yönetmelik kapsamında Adnan Menderes Üniversitesi tarafından kurulmuştur (URL-7). İkinci merkez ise Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi tarafından 6 Temmuz 2015 tarih ve 29408 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan yönetmelikle "Roman Kültürü Uygulama ve Araştırma Merkezi" adıyla kurulmuştur (URL-8).

Roman Dili ve Kültürü Araştırma Enstitüsü tarafından 2020 yılında ilk sayısı yayınlanan *Roman Dili ve Kültürü Araştırma Enstitüsü Dergisi* yayın hayatına devam etmektedir. Dergide yayınlanan akademik çalışmalara bakıldığında; Romanlarla ilgili olarak eğitim, edebiyat, etnik çalışmalar, toplumsal cinsiyet, ekonomi vb. alanlarla ilgili çalışmaların olduğu görülmektedir. Sosyal bilimler alanında özgün çalışmalara öncelik veren dergi, Romanlar hakkında kültür, tarih, ekonomi, eğitim gibi birçok alanda akademik çalışmaların yapılmasına teşvik yönünden de güzel bir örnektir (URL-9).

Alanyazın taraması yapılırken daha çok dernek ve federasyonlar tarafından çeşitli araştırma, proje ve faaliyetler yapıldığı görülmektedir. Ancak bilimsel alanda yapılan çalışmaların yetersizliği ve Romanlar hakkında bilimsel kaynakların azlığı bu faaliyetlerden istenen verimin alınmasında bir engel teşkil etmektedir. Araştırmacıların ve sosyal politika geliştiricilerin daha çok kaynağa ulaşabilmesinde ve daha fazla araştırma yapılabilmesinde var olan kaynaklara erişimin önemi anlaşılmaktadır. Romanlar hakkında elde ettiğimiz bilgileri çoğunlukla onların yaşam alanında ve gündelik hayatta tecrübe etsek de yapılan akademik çalışmalar Romanları tanıma, onların tarihlerini ve kültürlerini bilme ve onları anlama konusunda bizlere yol gösterici olmaktadır. Akademik alanyazına bakıldığında tarih, sosyoloji, temel İslam bilimleri, müzik, antropoloji, çalışma ekonomisi, radyo sinema ve televizyon gibi bilim dallarında Romanlar hakkında çeşitli çalışmalar olduğu görülmektedir. Bu alanlarda yapılan lisansüstü tezler incelendiğinde genelde işlenen konuların; Roman kimliği, dışlanma, Romanların tarihi, ayrımcılık, suç gibi konular olduğu ortaya çıkmaktadır. Bu konular arasında Romanlarda benlik ve kimlik gibi konuların genellikle edebiyat, güzel sanatlar, radyo-sinema ve televizyon, medya ve kültür gibi anabilim dallarında, Romanların tarihi (Osmanlı, Bizans, 1970'ler... vb.) gibi konuların tarih anabilim dalında, dışlanma, ayrımcılık, toplumsal cinsiyet, kimlik, suç gibi konuların sosyoloji anabilim dalında ve Romanların müzik ile ilgili yönlerinin de müzik dalındaki çalışmalara konu olduğu bilinmektedir.

Sosyal bilim alanında farklı konularda lisansüstü tezlerin derlenmesine yönelik çalışmalar yapılmaktadır. Dursun ve Gündüz "Türkiye'de Sorumlu Tüketim Davranışı Üzerine Araştırmalar: Ulusal Makaleler ve Lisansüstü Tezler Üzerine Bir Derleme" (2016), Ece "Türkiye'de Sosyal Bilimler Veri Tabanında Müzik ve Müzik Araştırmalarının Yayınlandığı Bilimsel Süreli Yayınların İncelenmesi (2000-2006)" (2007) gibi çalışmalar farklı konu ve alanlarda yapılmış derleme çalışmalarına örnek olarak gösterilebilir. Bunun yanında Romanlarla ilgili yapılan lisansüstü çalışmaları konu alan bir derlemeye rastlanmamıştır. Bu çalışma hem Romanlar hakkında yapılacak diğer araştırmalara literatür oluşturma açısından hem de bu konuyla ilgili yapılmış ilk derleme çalışma olması bakımından önem arz etmektedir.

Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı, Romanlar hakkında yapılmış olan YÖK Ulusal Tez Merkezinde bulunan lisansüstü tezlerini incelemek ve bu konuda yapılacak olan çalışmalar için bir literatür oluşturmaktır. Araştırmada ulaşılması hedeflenen alt amaçlar ise şunlardır: 1. Romanlar hakkında yazılmış lisansüstü

tezlerin türleri nelerdir? 2. Romanlar hakkında yazılmış tezlerin yürütüldüğü üniversiteler hangileridir? 3. Romanlar hakkında yazılmış lisansüstü tezler hangi anabilim dallarında yazılmıştır? 4. Romanlar hakkında yazılmış tezler hangi yıllarda yazılmıştır? 5. Romanlar hakkında yazılmış tezlerin konularına göre dağılımı nedir? 6. Romanlar hakkında yazılmış tezlerde kullanılan araştırma yöntemleri nelerdir? 7. Romanlar hakkında yazılmış tezlerde kullanılan veri toplama teknikleri nelerdir? 8. Romanlar hakkında yazılmış tezlerin dilleri nelerdir? 9. Romanlar hakkında yazılmış tezlerde örnekleme oluşturulan illerin dağılımı nasıldır? 10. Romanlarla ilgili yapılmış tezlerde hangi gruplarla çalışılmıştır?

Araştırmanın Yöntemi

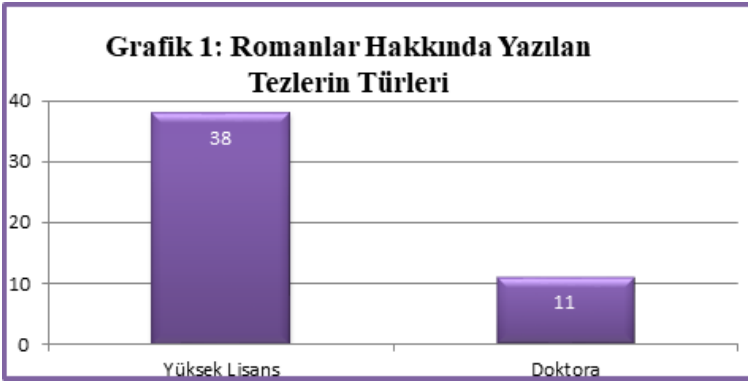
Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi tekniği kullanılmıştır. Wach, doküman analizi tekniğinin, yazılı olan belgelerin sistematik bir şekilde içeriklerinin analizi için kullanılan bir nitel araştırma yöntemi olduğunu ileri sürer. Merriam, ise araştırmacının çalıştığı konuyla ilgili yeni keşiflerde bulunma, konuya farklı bakış açısı geliştirme ve belirsiz noktaları aydınlatma noktasında dokümanların oldukça faydalı olacağını ileri sürmektedir (Akt. Kıral, 2020: 173-176). Bu yöntem artık yazılı belgelerin olduğu kadar elektronik belgelerin de incelenmesinde yaygın olarak kullanılmaktadır. Son zamanlarda makale ve tezlerin incelenmesinde ve sınıflandırılmasında yaygın olarak kullanıldığı görülmektedir.

Çalışmanın evrenini Romanlar hakkında yapılmış ve YÖK Ulusal Tez Merkezinde yer alan lisansüstü tezler oluşturmaktadır. Çalışmanın örneklemini ise Romanlarla ilgili yazılmış Ulusal Tez Merkezinde bulunan 8'i İngilizce ve 41'i Türkçe yazılmış olan 49 lisansüstü tez oluşturmaktadır. Bu tezler seçilmeden önce konuyla ilgili anahtar kelimeler oluşturulmuş ve daha sonra bu anahtar kelimeler Ulusal Tez Merkezi internet adresinde arama motorunda aratılmış ve çıkan sonuçlar örnekleme dâhil edilmiştir. Erişime kapalı tezlere ise çalışmanın yürütüldüğü üniversitenin veri tabanı kullanılarak erişim sağlanmıştır.

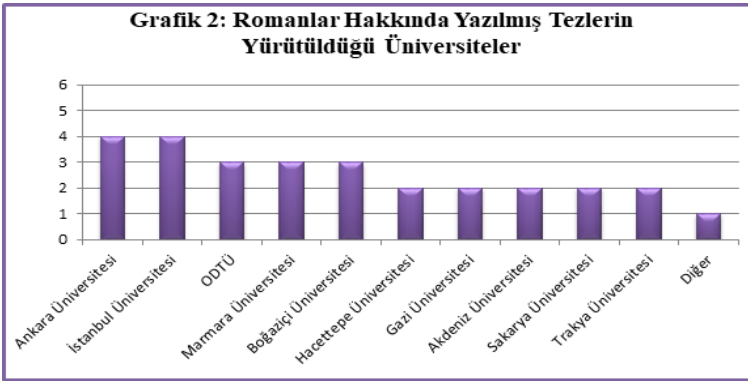
Verilerin analizi, araştırmacı tarafından çalışmanın alt amaçları doğrultusunda geliştirilen "Tez İnceleme Formu" ile analiz edilmiştir. Form geliştirme aşamasında ise ilk önce yapılmış benzer çalışmalar ve yöntemleri dikkatle incelenmiş, ilgili alanyazın taranmıştır. Araştırmada yer alan tezlerin sayısı 100'ün altında olduğundan verilerin analizinde yüzde (%) yerine frekans (*f*) kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen bulgulardan bazıları grafiklerle de gösterilmiştir.

Bulgular

Romanlar hakkında yazılmış lisansüstü tezlerin alt amaçlara göre hazırlanmış olan Tez İnceleme Formu'na göre sınıflandırılmasını ve analiz edilmesini kapsayan bu çalışmada 8'i İngilizce ve 41'i Türkçe yazılmış toplam 49 lisansüstü tez yer almaktadır. Bu tezlerden ise 11 tanesi Doktora tezi 38 tanesi ise Yüksek Lisans tezidir. Bu tezler; türü, yazılan anabilim dalı, yürütüldüğü üniversite, yazıldığı yıl, konularına göre dağılımı, kullanılan araştırma türü, kullanılan veri toplama tekniği, yazıldığı dil, örnekleme oluşturan illerin dağılımı ve çalışılan gruplara göre sınıflandırılıp analiz edilmiştir.

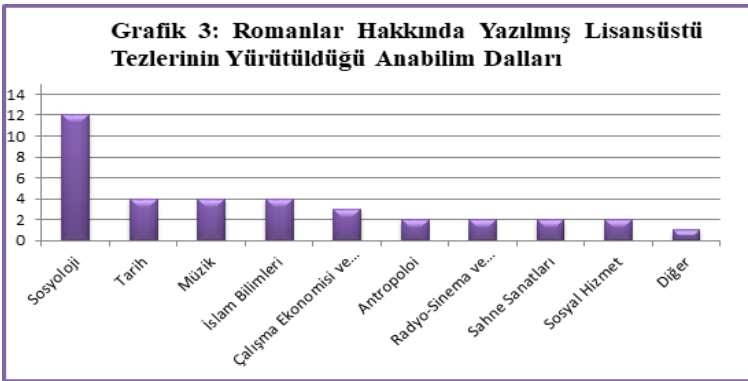
Grafik 1. Romanlar Hakkında Yazılan Lisansüstü Tezlerin Türleri

Grafik 2. Romanlar Hakkında Yazılmış Tezlerin Yürütüldüğü Üniversiteler

Grafik 1'de Romanlar hakkında yazılan tezlerin türleri ifade edilmiştir. Yapılan alanyazın taramasında Romanlarla ilgili yazılan lisansüstü tezlerin büyük kısmını $f=38$ yüksek lisans tezleri oluşturmaktadır. Bu konuda yazılmış olan doktora tezlerinin sayısı ise $f=11$ olarak tespit edilmiştir. Tezlerin türlerine göre farklılık göstermesinin, üniversitelerde yüksek lisans eğitim olanaklarının ve öğrenci sayılarının doktora eğitime göre daha fazla olmasının

dan kaynaklandığı düşünülebilir. Grafik 2’de Romanlar hakkında yazılmış lisansüstü tezlerin yürütüldüğü üniversitelere yer verilmiştir. Yapılan alan-yazın taramasında Romanlar hakkında lisansüstü çalışma yürütmüş 32 üniversitenin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Grafikte, çalışmaları en fazla olan üniversitelere yer verilmiştir. En fazla çalışmanın yapıldığı üniversiteler 4’er çalışma ile Ankara Üniversitesi ve İstanbul Üniversitesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Onun akabinde 3’er çalışma ile Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Marmara Üniversitesi ve Boğaziçi Üniversitesi gelmektedir. Gazi Üniversitesi, Akdeniz Üniversitesi, Sakarya Üniversitesi ve Trakya Üniversitesi de 2’şer çalışma ile çalışmaları fazla olan diğer üniversitelerdir. Bu üniversiteler dışında grafikte “Diğer” kısmında yer alan ve birer çalışmaları bulunan 22 üniversite daha bulunmaktadır. Bunlar; Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Kocaeli Üniversitesi, Kadir Has Üniversitesi, Mimar Sinan Üniversitesi, Yalova Üniversitesi, İstanbul Aydın Üniversitesi, Yeditepe Üniversitesi, Haliç Üniversitesi, Eskişehir Anadolu Üniversitesi, Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi, Erciyes Üniversitesi, Kırıkkale Üniversitesi, Başkent Üniversitesi, Ankara Polis Akademisi, Pamukkale Üniversitesi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Adnan Menderes Üniversitesi, Ege Üniversitesi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Fırat Üniversitesi ve Mardin Artuklu Üniversitesi’dir. Çalışmaların grafikte görünen üniversitelerde fazla olmasının sebebi, bu üniversitelerin yeterli alt yapıya ve programa sahip olması, bu alanda çalışan uzman kadronun yeterli olması gibi faktörlerin etkili olduğu düşünülmektedir. Yine grafikte yer alan üniversitelerin, konum olarak Romanların yaşadıkları yerlere yakın olması da bu üniversitelerde ilgili alana dair çalışmaların yapılmasında etkili bir faktör olarak düşünülebilir.

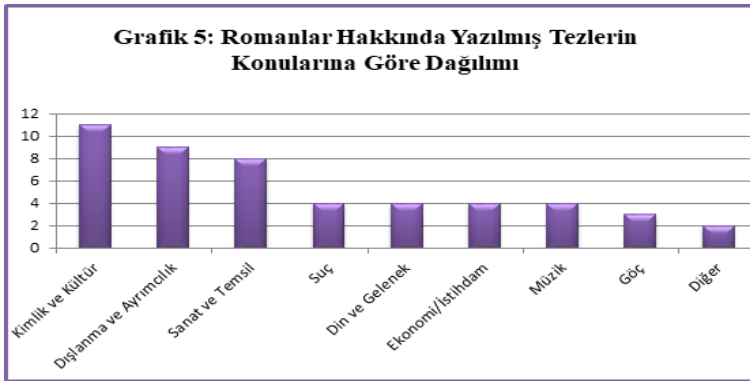

Grafik 3. Romanlar Hakkında Yazılmış Lisansüstü Tezlerinin Yürütüldüğü Anabilim Dalları ve Bölümler

Grafik 3'te Romanlarla ilgili yazılan tezlerin daha çok hangi anabilim dallarında yürütüldüğü ifade edilmektedir. Buna göre ilk sırayı 12 lisansüstü tez ile Sosyoloji Anabilim Dalı, ikinci sırayı 4 lisansüstü tez ile Tarih, Müzik ve İslam Bilimleri Anabilim Dalı, üçüncü sırayı 3 lisansüstü tez ile Çalışma Ekonomisi ve Endüstriyel İlişkiler Anabilim Dalı ve son sırayı da 2 lisansüstü tez ile Antropoloji, Radyo-Sinema ve Televizyon, Sosyal Hizmet Anabilim Dallarını almaktadır. Bunların haricinde Romanlarla ilgili lisansüstü birer tez yazılan diğer anabilim dalları ise şunlardır: Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı, Ceza Adaleti Anabilim Dalı, Halk Sağlığı Anabilim Dalı, Kadın Çalışmaları Anabilim Dalı, Özel Hukuk Anabilim Dalı, İnsan Hakları Anabilim Dalı, Gazetecilik, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, Amerikan Kültürü ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Medya ve Kültür Çalışmaları Anabilim Dalı, İşletme Anabilim Dalı, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Alman Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı. Bunun yanında Fen Bilimleri Enstitüsü'nde de Romanlarla ilgili bir tez yazılmıştır.

Grafik 4. Romanlar Hakkında Yazılmış Tezlerin Yazıldığı Yılların Dağılımı

Grafik 5. Romanlar Hakkında Yazılmış Tezlerin Konularına Göre Dağılımı

Grafik 4'e baktığımızda Romanlar hakkında yapılmış lisansüstü tezlerin 2003-2022 yılları arasında yapıldığı ve bu tarihten önce yapılmış çalışmaların olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Yine grafiğe baktığımızda yapılan çalışmaların en çok 2019 yılında yapıldığı bunu da 2015, 2012 ve 2021 yıllarının izlediği görülmektedir. Bunun yanında 2013 yılında Romanlarla ilgili yapılmış lisansüstü tezlere rastlanmamıştır. Romanlar hakkında yapılan çalışmaların son on yılda artış göstermesinin, Roman Eylem Planı ve Romanlara yönelik yapılan politikalar ve projelerle doğru orantılı olduğu düşünülmektedir.

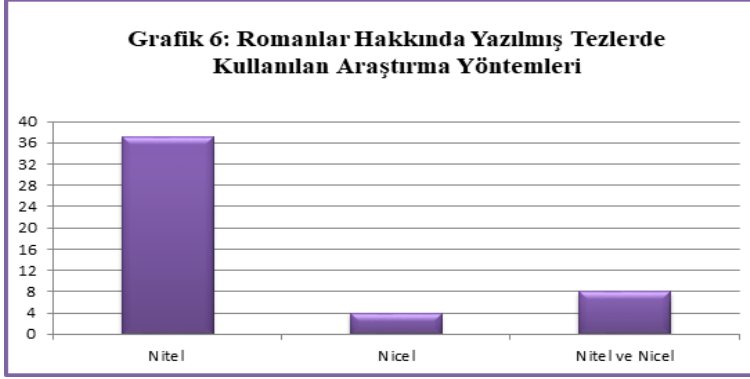
Grafik 5'te yapılan alanyazın incelemesi sonucunda yazılan lisansüstü tezlerin konularına göre dağılımı verilmiştir. Roman denilince, onların kimlikleri, tarihleri, yaşam biçimleri, kültürleri, dışlanmaları, ayrımcılığa maruz kalmaları, suç davranışları, müzikleri ve göçebe bir yaşam sürmeleri gibi konular akla gelen ilk konular arasında yer almaktadır. Yapılan çalışmada da kimlik ve kültür (11), dışlanma ve ayrımcılık (9) ve sanat ve temsil (8) en çok tercih edilen çalışma konuları olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu konularda yazılan lisansüstü tezlerinin bazıları şunlardır:

Kimlik ve kültür konusunda yazılmış; Alpar'ın (2003) *Kırıkkale, Ankara ve İstanbul'da Yaşayan Üç Çingene Grubu Arasında Kimlik, Aile ve Eğitim* tezi, Eren'in (2008) *Imagining And Positioning Gypsiness a Case Study of Gypsy/Roma From İzmir, Tepecik* tezi, Dişli'nin (2017) *Biga'da Romanlar: İnşa Pratikleri ve Taktik Olarak Çingenelik* tezi, Polat'ın (2021) *Sepetçi Romanlarının Sosyo-Kültürel Yapıları Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma: Söke Örneği* tezi, Demirtaş'ın (2019) *Kırsal Alanda Yarı Göçer Çingenelerde Toplumsal Cinsiyet Roller ve İktidar İlişkilerinin Analizi: Bolu Taşkesti Örneği* tezi, Önen'in (2011) *Citizenship Rights Of Gypsies in Turkey. Cases of Roma and Dom Communities* tezi buna örnektir.

Dışlanma ve ayrımcılık konusunda yazılan; Kolukırık'ın (2004) *Aramızdaki Yabancı: Çingeneler* tezi, Sarıkaya'nın (2019) *Toplumsal Yansımaların Öznesi Olarak Çingeneler ve Etnik Damgala(n)ma* tezi, Özer'in (2019) *Gypsies and Discrimination: A Qualitative Research on Gypsies (Roma) in Gültepe* tezi, Yıldırım'ın (2019) *Sosyal Dışlanmanın Çingene Toplumu Üzerine Etkisi Muğla (Dibekdere Köyü) ve İzmir (Murtake Mahallesi) Örnekleri* tezi buna örnektir.

Sanat ve temsil konusunda yazılmış; Sal'ın (2009) *Türkiye'de Yaşayan Çingenelerin Sanatsal Olarak Ele Alınışı*, Agvan'ın (2021) *Baştan Çıkarıcı ya da Cadı: Alman ve Türk Yazınlarından Seçilmiş Yapıtlarda Çingene Kadın*

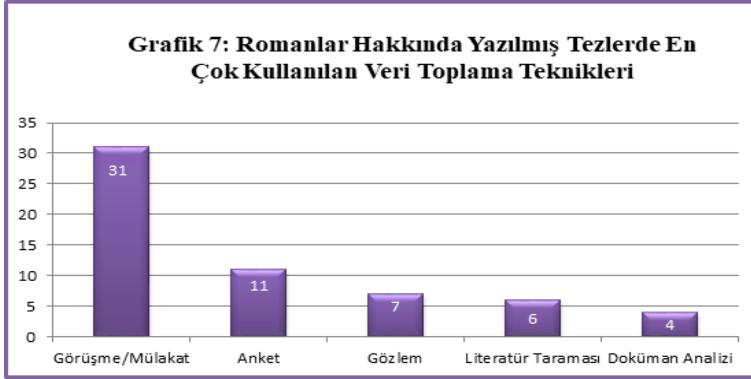
İmgesinin Yapısı ve İşlevi, Odukc Özeren'in (2022) *Tiyatroda Stereotipik Bir İmge Olarak Çingene*, Yürüktümen'in (2010) *Türk Sinemasında Çingenelerin Temsili*, Mert'in (2016) *Erken Cumhuriyet Dönemi Yazılı Anlatılarda Çingenelerin Dışlanma Biçimleri* gibi tezler buna örnektir.

Grafik 6. Romanlar Hakkında Yazılmış Tezlerde Kullanılan Araştırma Yöntemleri

Yapılan alanyazın taramasında lisansüstü tezlerde en çok kullanılan araştırma yönteminin nitel araştırma yöntemi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bunun yanında incelenen tezlerden 8'inde nitel ve nicel yöntemin birlikte kullanıldığı görülürken kalan 4 tezde de nicel yöntemin tercih edildiği sonucuna ulaşılmıştır. Roman topluluklarında okuma-yazma oranının düşük olması ve yerleşim birimlerinin küçük olması gibi etmenlerin, araştırmacılar tarafından nitel yöntemin tercih edilmesinde etkili olduğu düşünülmektedir. Yapılan alanyazın incelesinden hareketle; Polat'ın (2021) *Sepetçi Romanlarının Sosyo-Kültürel Yapıları Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma: Söke Örneği* tezi, Dinceç'in (2004) *Rumeli'de Geri Hizmet Teşkilatı İçinde Çingene (XVI. Yüzyıl)* tezi, Köşetaş'ın (2006) *Racism Against Gypsies in Turkish and American Films* tezi, Altınöz'ün (2005) *Osmanlı Toplumunda Çingene* tezi nitel yöntemle yazılmış tezlere, Gezer Cerit'in (2007) *Kırklareli İlinde Birinci Basamak Sağlık Kurumlarına Başvuran Roman Vatandaşların ve Onlara Hizmet Sunan Personelin Memnuniyetlerinin Değerlendirilmesi* tezi, Alp'in (2015) *Medyada Nefret Söylemi ve Çingene Toplumuna Yönelik Ayrımcı Söylemin Suça Dönüşme Süreci* tezi, Özsoy'un (2014) *Roman Vatandaşların Satın Alma Davranışlarının Araştırılması* tezi, Eroy'un (2010) *Tekirdağ Bölgesi Çingene Müziklerinde Kullanılan Ezgi Yapılarının İncelenmesi* tezi nicel yöntemle yazılmış tezlere, Şahyar Akdemir'in (2015) *Ayrımcılıkla Mücadele: Çingenelere Yönelik Ayrımcılık Kapsamında Pozitif Ayrımcılık Uygulamalarına Eleştirel Bir Yaklaşım* tezi, Alpar'ın (2003) *Kırıkkale, Ankara ve İstanbul'da Yaşa-*

yan Üç Çingene Grubu Arasında Kimlik, Aile ve Eğitim tezi, Balcıoğlu'nun (2011) *Erenler İlçesindeki Roman Vatandaşların Dini Tutum ve Davranışları* tezi, Childzade'nin (2018) *Gürcistan'daki Romanların (Çingenelerin) Sosyolojik Görünümü: Tarih, Kültür, Kimlik* tezi nitel ve nicel yöntemle yazılmış tezlere örnek olarak gösterilebilir.

Grafik 7. Romanlar Hakkında Yazılmış Tezlerde Kullanılan Veri Toplama Teknikleri

Grafik 8. Romanlar Hakkında Yazılmış Tezlerin Dilleri

Grafik 7'de Romanlarla ilgili yazılmış lisansüstü tezlerde kullanılan veri toplama tekniklerini görmekteyiz. Buna göre en çok kullanılan tekniğin görüşme/mülakat tekniği olduğu görülmektedir. Araştırmacının katılımcı ile yüz yüze iletişim kurarak verileri elde etmesini kapsayan bu teknik, nitel yöntem içerisinde yer almaktadır. Yıldız'ın (2011) *Türkiye'de Romanlar Ve Suçluluk: Kırıkkale İli Örneği* tezi ve Ceyhan'ın (2003) *A Case Study of Gypsy/Roma Identity Construction in Edirne* tezi görüşme/mülakat tekniği kullanılarak yapılmış çalışmalara örnek olarak gösterilebilir. Genellikle nicel yöntemde kullanılan anket tekniği de yapılan alanyazın incelemesi sonucunda lisansüstü tezlerde tercih edilen ikinci teknik olarak karşımıza çık-

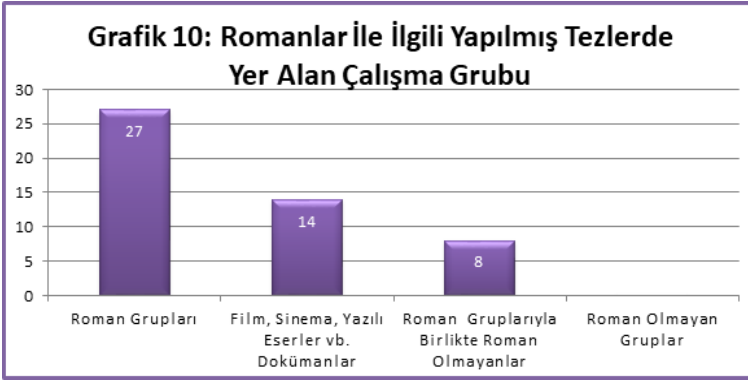
maktadır. Gözlem, literatür taraması ve doküman analizi teknikleri de sırayla en çok kullanılan teknikler olarak karşımıza çıkmaktadır. Roman topluluklarında okuma-yazma oranının düşük olması görüşme tekniğinin en çok tercih edilme sebeplerinin başında gelmektedir.

Yapılan alanyazın taramasında Romanlar hakkında yazılmış lisansüstü tezlerin çoğunluğunun ($f=41$) Türkçe yazıldığı, İngilizce yazılmış 8 lisansüstü tez olduğu sonucuna ulaşılmıştır. İngilizce yazılan tezlerin 6'sı yüksek lisans 2'si ise doktora derecesinde yazılmıştır. Yine bu tezlerin yürütüldüğü üniversitelere baktığımızda 3'ünün Orta Doğu Teknik Üniversitesi, 3'ünün Boğaziçi Üniversitesi diğer ikisinin de İstanbul Üniversitesi ve Kadir Has Üniversitesi olduğunu görmekteyiz. İngilizce çalışmaların bu üniversitelerde yapılmış olmasının, bu üniversitelerin İngilizce eğitim vermelerinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Özateşler'in (2012) *The Forcet Dislocation of Gypsy People From The Town of Bayramiç, Çanakkale in 1970* tezi, Ceyhan'ın (2003) *A Case Study of Gypsy/Roma Identity Construction in Edirne* tezi yazılan İngilizce tezlere örnek olarak gösterilebilir.

Grafik 9. Romanlar Hakkında Yazılmış Tezlerde Örneklemi Oluşturan İllerin Dağılımı

Grafik 9'da Romanlarla ilgili yazılmış lisansüstü tezlerin örneklemelerini oluşturan illeri yer almaktadır. En çok çalışılan illerin sırasıyla Ankara, Edirne, İstanbul, Kırıkkale ve Kocaeli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu illerin örneklem olarak sık seçilmesinin nedeni, Roman nüfusunun buralarda yoğunluk göstermesinden kaynaklanmaktadır. Ayrıca Edirne'de Roman nüfusunun fazla olması, Roman Dili ve Kültürü Araştırmaları Enstitüsü ve Edirne Roman Kültürünü Araştırma, Geliştirme, Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği'nin (EDROM) olması, Edirne'de Romanlarla ilgili çalışmaların fazla olmasının sebepleri olarak yorumlanabilir.

Grafik 10. Romanlar İle İlgili Yapılmış Tezlerde Yer Alan Çalışma Grubu

Grafik 10'da da görüldüğü gibi çalışmalarda örneklem grubunu genellikle Romanlar oluşturmaktadır. Bunun nedeninin, toplumda yaşanan problemlerin genellikle dezavantajlı gruplar tarafından çıkarıldığı ve dezavantajlı grupların genellikle entegre olma sorunu yaşamaları gibi nedenler olduğu söylenebilir. Bu problemleri çözüme ulaştırmak ve toplumsal entegrasyonu sağlamak için dezavantajlı gruplar üzerinden yapılan çalışmalara öncelik verildiği düşünülmektedir. Film, sinema, tarih ve edebi eserler gibi dokümanlar da Romanlarla ilgili çalışmalarda yer almaktadır. Bunun nedeninin ise en eski tarihten günümüze, Roman kimliğinin faklı dallara ve eserlere konu oluyor olmasından kaynaklandığı söylenebilir. Yapılan alanyazın incelemesinde Romanların ve Roman olmayanların birlikte incelendiği çalışmalara daha az rastlanırken sadece Roman olmayanların Romanlar hakkındaki düşüncelerini ele alan bir çalışmaya rastlanmamıştır.

Ülkemizde birçok ilde yaşamlarını devam ettirdiği bilinen Romanlar, günümüzde hala her yönüyle tam olarak anlaşılammış bir grup olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu durum ise birtakım problemlerin yaşanmasını tetiklemeye devam etmektedir. Bu konuda çözüm önerileri geliştirmenin yolu ise Roman gruplarının yapılarını çözümlenektir. Bunu yapabilmenin ilk adımı ise doğru verileri sağlamak için gerekli araştırmaları yapmaktır. 2003-2022 Ekim ayına kadar olan araştırmaları kapsayan bu çalışmada yapılan alanyazın incelemesi sonucunda Romanlar hakkında yapılmış yeteri kadar araştırmamanın olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Sonuç

Romanlar çeşitli ülkelerde yaşamlarını sürdürmektedir. Yaşadıkları ülkelerde çeşitli isimlerle bilinen Romanlar, ülkemizde de genellikle Roman isminin yanında çingene ismiyle de tanınmaktadır. Romanlara atfedilen

isimler genellikle yaşadıkları bölgelere ve yaptıkları mesleklere göre (Gypsy, Roma, Sintî, Lom, Dom, Rom, Poşa, Arabacı vb.) değişiklik göstermektedir. Buldukları toplumlarda dezavantajlı olan Romanlar birtakım problemlerle karşı karşıya kalmaktadır. Dışlanma, ayrımcılık ve ötekileştirme bu problemlerin başında gelmektedir. Romanların yaşadıkları bu gibi problemler onların Roman olmayanlarla etkileşim ve iletişim içerisinde olmasını ve topluma entegre olmalarını zorlaştırmaktadır.

Toplumsal düzeni sağlamak, Romanlarla Roman olmayanlar arasındaki anlaşmazlığı aza indirmek, ayrımcılık, dışlanma ve ötekileştirme gibi problemleri önlemek amacıyla devletler politikalar ve projeler yürütmektedir. Devletlerin yürüttüğü politika ve projelerin yanında Roman grupları da dernek, federasyon ve konfederasyon gibi kuruluşlar kurarak kendilerine yapılan dışlanma ve ayrımcılığı önlemeye yönelik akademisyen ve araştırmacılarla birlikte eğitim, seminer, proje vb. çalışmalar yapmaktadır. Son yıllarda kurum ve kuruluşların yanında üniversitelerde de Romanlarla ilgili çalışmalar yürütülmektedir.

Ülkemizde Romanlarla ilgili akademik çalışmalar yapmak amacıyla üç tane enstitü kurulmuştur. Bu enstitüler Roman toplumlarının tarihlerini, dillerini, kültürlerini bilmek ve anlamak amacıyla araştırmalar yürütmektedir. Bu enstitülerin yanında akademik anlamda bazı üniversitelerde de Romanlarla ilgili çalışmalar yapılmaktadır. Fakat yapılan alanyazın incelemesi sonucunda Romanlarla ilgili yapılan lisansüstü çalışmaların sayıca az olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu durumun ilgili literatürde bir eksiklik olduğunu söylemenin sonraki çalışmalar için bir fikir oluşturabileceği düşünülmektedir.

Bu çalışma 2003-2022 Ekim yılları arasında Romanlar hakkında yapılmış lisansüstü tezlerin çalışmanın alt amaçları doğrultusunda hazırlanan "Tez İnceleme Formu" kapsamında incelenmesini kapsamaktadır. Bu doğrultuda incelenen tezlerden elde edilen sonuçlar şu şekilde sıralanabilir:

Yapılan çalışmada Romanlar hakkında yazılmış 49 teze ulaşılmıştır ve bu tezlerin en fazla yüksek lisans tezi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. En fazla çalışmanın yapıldığı üniversiteler ise sırasıyla; Ankara Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Marmara Üniversitesi ve Boğaziçi Üniversitesi olarak tespit edilmiştir. Bu üniversitelerin araştırma üniversiteleri olmaları ve Romanların yaşadıkları yerlere yakın olmaları, Romanlarla ilgi bu üniversitelerde diğerlerine oranla daha fazla çalışma yapılmasının nedeni olarak belirtilebilir.

Çalışmada ulaşılan bir diğer sonuç da yazılan tezlerin en çok sosyoloji anabilim dalında yapılmasıdır. Sosyolojinin toplum ve insanın etkileşimi üzerine çalışan bir bilim olması, Romanların da dezavantajlı bir grup olarak toplumda dışlanma, ötekileştirme ve ayrımcılığa maruz kalmaları sosyolojinin ilgi alanına girmektedir. Bu nedenle yazılan tezlerin fazla olması beklenen sonucu doğrulamaktadır. Dışlanma, ayrımcılık ve ötekileştirmenin yanında kimlik ve kültür, sanat temsili gibi konuların yazılan tezlerde en sık çalışılan konular olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yapılan çalışmada yazılan tezlerde görüşme/mülakat yapılan grubun en çok “Roman Grubu” olduğu sonucu dikkat çekmektedir.

Toplumda yaşanan problemlerin genellikle dezavantajlı gruplar tarafından çıkarıldığı, dezavantajlı grupların genellikle entegre olma sorunu yaşadıkları bilinmektedir. Bu problemleri çözüme ulaştırmak ve toplumsal entegrasyonu sağlamak için Roman grupları üzerinden yapılan çalışmalara öncelik verilmesi bunun nedeni olarak görülse de burada bir eksiklik olduğu söylemek gerekmektedir. Sadece Romanlar üzerinden çalışmalar yapılması madalyonun diğer yüzünü (Roman olmayanları) göremememize neden olmaktadır. Bu da doğru proje ve politikaların geliştirilememesine, yapılan proje ve politikaların da etkisinin kısa vadeli olmasına neden olmaktadır. Romanlarla ilgili sorunların uzun vadeli çözümü ve sağlıklı politikaların geliştirilmesi için yapılan araştırmalara Roman olmayan gözünden de bakılması gerektiği önerilebilir.

Gerek enstitüler gerekse dernek ve federasyonlar Romanlarla ilgili yapılacak çalışmalar konusunda ortak paydada buluşmaktadır. Romanlarla ilgili yaşanan problemleri doğru tespit etmek ve bu problemlere yönelik çözüm önerileri geliştirmek için dernek ve federasyonların enstitülerle işbirliği içinde çalışmasının da önemli olduğu çalışmadan yola çıkılarak önerilebilmektedir.

Kaynakça

- Akgül, Başak (2010). “Türkiye Çingenerlerinin Politikleşmesi ve Örgütlenme Deneyimleri”. *Öneri Dergisi*, 9 (34): 213-222.
- Ciaian, Pavel & Kancs, d’Artis (2016). *Causes of the Social and Economic Marginalisation: The Role of Social Mobility Barriers for Roma*. JRC Technical Reports. Brussels: EU Science Hub.
- Dursun, İnci ve Gündüz, Sema (2016). “Türkiye’de Sorumlu Tüketim Davranışı Üzerine Araştırmalar: Ulusal Makaleler ve Lisansüstü Tezler Bir Der-

- leme”. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20(4): 1365-1391.
- Ece, Ahmet Serkan (2007). “Türkiye’de Sosyal Bilimler Veri Tabanında Müzik ve Müzik Araştırmalarının Yayınlandığı Bilimsel Süreli Yayınların İncelenmesi (2000-2006)”. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 4(2): 1-23.
- Fırat, Muhammet (2016). *Çingeneliği Anlamanın İmkânı: Çingeneler Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma (Malatya Örneği)*. Doktora Tezi. Elazığ: Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kıral, Bilgen (2020). “Nitel Bir Veri Analizi Yöntemi Olarak Doküman Analizi”. *Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(15): 170-189.
- Kolukırcık, Suat (2008). “Türkiye’de Rom, Dom ve Lom Gruplarının Görünümü”. *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları (HÜTAD)*, 8: 145-154.
- Özateşler, Gül (2013). “Avrupa’da Roma/Çingeneler Üzerine Sosyal Politikalar”. *Dokuz Eylül Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 2(3): 13-34.
- URL-1. “Romacted”. <https://www.coe.int/tr/web/ankara/regional-project-s-covering-turkey>. (Erişim: 25.11.2022).
- URL-2. “Strateji Belgesi ve Eylem Planı”. <https://www.dha.com.tr/gundem/bakanliktan-roman-vatandaslara-yonelik-yeni-strateji-belgesi-ve-eylem-planı-2123853>. (Erişim: 10.11. 2022).
- URL-3. “Roman Dernekleri”. <https://www.edirnetv.com/edirne/yasam/edirnede-42-roman-dernegi-var/>. (Erişim: 28.11.2022).
- URL-4. “Roman Dernekleri Federasyonu”. <https://dernekara.com/ara?q=roman%20dernekleri%20federasyonu&page=1>. (Erişim: 09.11.2022).
- URL-5. “Romanlar Konfederasyonu”. <https://www.haberler.com/yerel/turkiye-romanlar-konfederasyonu-kuruldu-5150975-haberi/>. (Erişim: 28.11.2022).
- URL-6. “Trakya Üniversitesi Roman Dili ve Kültürü Araştırmaları Enstitüsü”. <https://rae.trakya.edu.tr/pages/hakkimizda>. (Erişim: 09.11.2022).
- URL-7. “Adnan Menderes Üniversitesi Roman Uygulama ve Araştırma Merkezi”. <https://akademik.adu.edu.tr/aum/romanlar/default.asp?idx=333039>. (Erişim: 23.11.2022).
- URL-8. “Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Roman Kültürü Uygulama ve Araştırma Merkezi”. <https://romer.beun.edu.tr/kurumsal/hakkimizda.html>. (Erişim: 09.11.2022).

URL-9. “Roman Dili ve Kültürü Araştırmaları Enstitüsü Dergisi”.
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/raedergisi>. (Erişim: 28.11.2022).

Yıldız, Hüseyin (2007). “Türkçede Çingeneler İçin Kullanılan Kelimeler ve Bunların Etimolojileri”. *Dil Araştırmaları*, 1(1): 61-82.

“COPE-Dergi Editörleri İçin Davranış Kuralları ve En İyi Uygulama İlkeleri” çerçevesinde aşağıdaki beyanlara yer verilmiştir:

Etik Kurul Belgesi: Bu çalışma için etik kurul belgesi gerekmemektedir.

Çıkar Çatışması Beyanı: Bu makalenin araştırması, yazarlığı veya yayınlanmasıyla ilgili olarak yazarların potansiyel bir çıkar çatışması yoktur.

Katkı Oranı Beyanı: Birinci yazar, literatür taramasını yapmış ve makaleyi yazmıştır. Çalışma konusunda yönlendirme, makalenin gözden geçirilmesi ve düzenlenmesi aşamalarında ikinci yazar katkı sunmuştur.

The following statements are made in the framework of “COPE-Code of Conduct and Best Practices Guidelines for Journal Editors”:

Ethics Committee Approval: *Ethics committee approval is not required for this study.*

Declaration of Conflicting Interests: *The authors have no potential conflict of interest regarding research, authorship or publication of this article.*

Author-Contributions Statement: *The first author made the literature review and wrote the article. The second author contributed to the guidance, review and editing stages of the article.*